

LUNDS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN för PSYKOLOGI

***Vad påverkar hur vi bedömer andras irrationalitet?
En studie av naiv realism, identitetsfusion och
självexpansion***

Amanda Klysing & Erika Mårtensson

Kandidatuppsats (15 hp)
HT 2014

Handledare: Emma Bäck
Examinator: Anna Kemdal Pho

Abstract

The aim of this study was to investigate if the level of attributed irrationality differed when judging an ingroup versus an outgroup member, and whether this level could be decreased by humanizing the judged individual. Of interest was also if identity fusion and self-expansion would influence attributed irrationality. A questionnaire was used consisting of measures regarding identity fusion and self-expansion. The questionnaire also consisted of a task of judging the irrationality regarding a person whose nationality was manipulated to be either Swedish or Romanian. Participating were 159 students from Lund University. Key results from this study were that attributed irrationality was greater when judging an ingroup member, that humanizing the target increased attributed irrationality, and that identity fusion did not influence attributed irrationality. Self-expansion lessened attributed irrationality, but not to a conventionally significant level. High degree of identity fusion and high degree of self-expansion interacted significantly with nationality of the target as well as with humanization. Their interaction with group-membership was such that attributed irrationality to an outgroup member increased. Their interaction with humanization was such that humanization increased attributed irrationality slightly. These results indicate that findings from naive realism could not be generalized from political affiliation, which has been the focus in previous research, to nationality, and that findings regarding identity fusions effect on willingness to act for an ingroup could not be generalized to judgement of characteristics. Social desirability is presumed to have influenced the participants' judgment of the outgroup member, since the outgroup was Romanians and this group has been at the center of political controversy in Sweden.

Keywords: naive realism, identity fusion, self-expansion, humanization, irrationality, attribution, outgroup derogation, ingroup positivity

Abstrakt

Målsättningen med denna studie var att undersöka om grad av attribuerad irrationalitet skilde sig beroende på om den bedömda individen var en ingrupsmedlem eller utgruppsmedlem samt huruvida denna attribution kunde minskas genom att humanisera den bedömda. Av intresse var också ifall identitetsfusion och självexpansion påverkade attribuerad irrationalitet. Ett självskattningformulär användes som bestod av mätningar av identitetsfusion och självexpansion. Självskattningsformuläret innehöll också en bedömningsuppgift av irrationalitet gällande en person vars nationalitet manipulerades att vara antingen svensk eller rumänsk. Deltagare var 159 studenter vid Lunds Universitet. Viktiga resultat från studien var att attribuerad irrationalitet var högre för en bedömd ingrupsmedlem, att humanisering av den bedömda ökade attribuerad irrationalitet samt att identitetsfusion inte påverkade attribuerad irrationalitet. Självexpansion minskade attribuerad irrationalitet, men effekten uppnådde inte konventionella signifikansnivåer. Hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion interagerade signifikant med den bedömdas nationalitet och även med humanisering. Interaktionen med gruppmedlemskap var sådan att attribuerad irrationalitet till en utgruppsmedlem ökade. Interaktionen med humanisering var sådan att humanisering ökade attribuerad irrationalitet, till låg grad. Resultaten indikerar att fynd gällande naiv realism inte kunde generaliseras från politiska grupper, vilket har varit fokus för tidigare studier, till nationalitet samt att fynd gällande identitetsfusions effekt på vilja att agera för en ingrupp inte kunde generaliseras till bedömning av karakteristika. Social önskvärdhet antas ha påverkat deltagarnas bedömning av utgruppsmedlemmen. Detta eftersom utgruppen var rumäner och denna grupp har varit i centrum för en politisk kontrovers i Sverige.

Keywords: naiv realism, identitetsfusion, självexpansion, humanisering, irrationalitet, attribution, outgroup derogation, ingroup positivity

Innehållsförteckning

Inledning	1
Irrationella andra	1
Är de sämre än vad vi är?	3
Förståelse som motvikt till negativitet gentemot andra	5
Vi kan dra nytta av varandra!	6
Syfte och hypoteser	7
Metod	10
Deltagare	10
Material.....	10
Studie 1.	10
Studie 2.	12
Procedur.....	13
Dataanalys	13
Resultat	14
Huvudeffekter.....	14
Grupptillhörighet.	14
Humanisering.....	14
Identitetsfusion.	15
Expansion av självet.....	15
Två-vägs interaktioner	15
Tre-vägs interaktioner	16
Sammanfattning	17
Diskussion	18
Grupptillhörighet	19
Humanisering.....	21
Identitetsfusion.....	21
Expansion av självet	22
Kopplingen mellan identitetsfusion, självexpansion och grupptillhörighet	23
Kopplingen mellan identitetsfusion, självexpansion och humanisering.....	26
Studiens begränsningar	28
Social önskvärdhet.	28
Priming.	28
Koncentrationssvårigheter.....	28
Förslag till vidare forskning	29
Referenser	31

Inledning

“Perhaps travel cannot prevent bigotry, but by demonstrating that all peoples cry, laugh, eat, worry, and die, it can introduce the idea that if we try and understand each other, we may even become friends.” - Maya Angelou (1993, s. 12)

Att brist på meningsfull kontakt mellan människor med olika grupptillhörighet är en grogrund för fördomar är ingen okänd förklaring till varför konflikt uppstår mellan grupper (Allport, 1954); men vad är det som sker när människor uppnår ömsesidig förståelse som gör att fördomar kan förminskas och samförstånd uppnås? En förklaring till varför vi har en tendens att attribuera överdrivet negativa egenskaper till andra människor, särskilt om de har en annan grupptillhörighet än vår egen, finns hos teorin naiv realism (Robinson, Keltner, Ward & Ross, 1995). Enligt naiv realism anser varje individ att de uppfattar verkligheten såsom den faktiskt är; och att i de fall då andra inte delar ens åsikter måste det bero på att de är irrationella snarare än att de reagerar annorlunda på grund av annorlunda tidigare erfarenheter (Robinson et al., 1995). Naiv realism ser denna bedömning av andra som mindre objektiva än en själv som en automatisk kognitiv process. Automatiska kognitiva processer är något vars effekt har visats kunna minskas genom att aktivera medvetna kognitiva processer (Kahneman, 2011). Detta har bland annat studerats genom att undersöka vilken effekt kännedom om kulturella stereotyper har på personers bedömning av den stereotyperade gruppen; de personer som medvetet korrigerar stereotypen, de med låg fördomsfullhet, uppvisar en mer positiv bedömning av den stereotyperade gruppen (Devine, 1989). Frågan blir då: går det att förmildra negativa skattningar av andra människor genom att påminna om att alla människor till viss grad är irrationella och att ingen ser verkligheten objektivt? Måste motivationen att aktivera ett mer systematiskt tänkande, istället för en partisk första bedömning, komma från individens personliga övertygelse eller går det att ändra attribution av irrationalitet genom att göra den bedömde personens mänsklighet framträdande?

Irrationella andra

Naiv realism är en teori (Robinson et al., 1995) som behandlar hur synen på ens egen och andras subjektivitet har inverkan på ens attribution av orsaker till åsiktsbildande både för ens egna och andras åsikter. Teorin utgår från ståndpunkten att all upplevelse är en subjektiv konstruktion, samt att personer tenderar att underskatta exakt hur subjektiv ens egen upplevelse är och hur denna subjektiva värdering av omgivningen bidrar till åsiktsbildande.

Detta samverkar med en tendens att underskatta effekten av att andra personer också skapar åsikter utifrån subjektiva värderingar av omgivningen; och att dessa åsikter kan vara en lika valid reaktion på den upplevda omgivningen som ens egna åsikter; även om åsikterna är radikalt motsatta. Det leder till att personer uppfattar det som att de själva har byggt sina åsikter på noggrann övervägning av fakta medan de personer som inte delar samma åsikt är påverkade av till exempel ideologisk bias och självintresse (Robinson et al., 1995). Teorin står alltså på tre grundpelare: personer tror att de upplever verkligheten objektivt, att andra personer baserar sina bedömningar på samma objektiva verklighet och att då meningsskiljaktigheter uppstår beror det på att meningsmotståndaren är påverkad av ideologiskt bias eller irrationalitet.

En effekt av ovanstående tre grundpelare är att meningsmotståndare inte enbart ses som irrationella utan även att skillnaden mellan den egna åsikten och motståndarens överskattas; meningsmotståndarens åsikt bedöms som mer extrem än det finns grund till. Intressant är att även när en individ ska bedöma vilka åsikter en annan person som delar samma grundåsikt har så bedöms den andra personen vara mer radikal än individen själv. Detta påvisas i en studie av Robinson, Keltner, Ward och Ross (1995) där deltagare ombads bedöma sina egna och andras åsikter med grund i politisk åskådning. Deltagare ombads uppge hur viktiga vissa faktorer, såsom faktabaserade faktorer eller ideologiska faktorer, var för bildandet av sin egen åsikt, sympatisörers åsikt samt motståndares åsikt. Resultaten från studien visade att de motsatta gruppernas faktiska meningsskiljaktigheter var mindre än varje grupp antog, samt att personer trodde att även de som delade samma åsikt höll en mer extrem version av åsikten än personen själv. Ett annat viktigt fynd var att när deltagare listade grunderna för sin egen åsikt såg de sig själva som relativt opåverkade av politisk orientering; egna åsikter ansågs snarare ha bildats på en grund av faktabaserad kunskap och till viss del filosofisk åskådning medan andras åsikter ansågs ha bildats på en grund av politisk partiskhet; en grund för åsikter som bedöms som irrationell.

Istället för att som i ovan nämnda studie undersöka naiv realism genom irrationalitetsbedömningar av politiska meningsmotståndare, vill vi med vår studie lyfta problemformuleringen från individ- till gruppnivå och undersöka naiv realism genom irrationalitetsbedömningar av utgruppsmedlem respektive ingruppsmedlem. Vår hypotes är att irrationalitetsattribuering inte enbart grundas i meningsmotståndares specifika åsikter som i Robinson et al.'s studie (1995), utan även i mer generell grupptillhörighet, såsom nationalitet. Vi antar följaktligen att individer attribuerar mer irrationalitet till

utgruppsmedlemmar än till ingruppsmedlemmar eftersom att de generellt representerar ett slags meningsmotståndare.

Med insikterna från naiv realism i åtanke gällande hur meningsmotståndares åsikter attribueras till irrationalitet snarare än noggrann övervägning av fakta blir det ett naturligt steg att undra om det går att påverka denna syn på andra som mer subjektiva än en själv genom att påminna personer om att subjektivitet och irrationalitet är ett mänskligt beteende som vi alla är skyldiga till. I en studie av Liberman, Minson, Bryan, & Ross (2012) undersöktes faktorer som påverkade hur mycket vikt som gavs åt en annan persons input i en bedömningsuppgift som handlade om politiska påståenden. Studien visade att när deltagare blivit instruerade att tänka på vad som kan ligga till grund för politiska åsikter var de mer villiga att ta en annan persons åsikt i beaktande. Ett syfte med vår studie är att undersöka just hur en påminnelse om att det är mänskligt att fela, en form av humanisering av en annan person, påverkar bedömning av sagda persons tendens till irrationalitet. Det är alltså en mer generaliserad form av samma påminnelse som användes i Liberman et al. (2012); kontentan är att deltagare påminns om att de själva, liksom andra personer, är subjektiva aktörer och inte har objektiv tillgång till verkligheten.

Är de sämre än vad vi är?

Tidigare forskning, framför allt den förknippad med social identitetsteori, har ofta gjort en åtskillnad mellan personlig identitet och social identitet; där social identitet definieras som den del av en individs självkoncept som har skapats utifrån gruppmedlemskap och dess värde för individen. Personlig identitet definieras däremot som den del av en individs självkoncept som har skapats utifrån personlighetsdrag, idiosynkratiska karaktärsdrag och relationer till andra personer. På grund av en vilja att ens ingrupp ska framstå i positiv dager kan en aktivering av social identitet leda till en ökad grad av utgruppsnegativitet¹(Tajfel & Turner, 1979).

Ens gruppmedlemskap, och därmed ens sociala identitet, har dock inte samma betydelse för alla personer; ett formellt medlemskap i en grupp innebär inte nödvändigtvis att alla medlemmar är lika påverkade av sitt medlemskap. Identitetsfusion är en teori om hur gruppmedlemskap kan ta formen av oerhört starka band där gränsen mellan grupp och individ suddas ut. Den stipulerar att dessa mer genomträngliga gränser mellan individ och grupp leder till en kanalisering av personlig agens till handlingar som syftar att gagna

¹ En tendens att attribuera mer negativa kvaliteter till utgruppsmedlemmar än ingruppsmedlemmar (Hewstone, Rubin, Willis, 2002).

gruppen. Aktivering av social identitet behöver alltså inte ske på bekostnad av personlig identitet, som social identitetsteori påstår, utan dessa kan vara aktiva samtidigt enligt teorin om identitetsfusion (Gómez et al, 2011). Identitetsfusion har fyra distinkta karakteristika; 1) *agentic-personal-self principle*, 2) *identity synergy principle*, 3) *relational ties principle* och 4) *irrevocability principle*. *Agentic-personal-self principle* behandlar den tidigare nämnda tendensen hos personer med sammansmälta identiteter (högt porösa gränser mellan personlig identitet och social identitet) att kanalisera sin personliga agens till handlingar som gagnar gruppen. *Identity synergy principle* vidareutvecklar kopplingen mellan personlig identitet och social identitet genom att hävda att för personer med sammansmälta identiteter går det att öka sannolikheten för beteende som gagnar gruppen både genom att aktivera det sociala självet och det personliga självet. De två är så tätt sammanbundna att en aktivering av det ena aktiverar det andra. *Relational ties principle* innebär att band till andra gruppmedlemmar är ett resultat av individens starka koppling mellan personlig identitet och social identitet; vilket antas gälla också andra medlemmar av gruppen. Detta antagande ligger till grund för en tendens att till större grad erkänna ingrupsmedlemmar som unika individer och samtidigt som medlemmar i samma grupp. Detta dubbla erkännande ligger till grund för att skapa både “uniqueness-based” och “membership-based” attraktion som resulterar i starka relationella band mellan gruppmedlemmar (Swann, Jetten, Gómez, Whitehouse, & Bastian, 2012). Identitetsfusion kan ta formen av en lokal fusion, med mindre grupper såsom till exempel familjegrupper, eller utökad fusion, där individer känner ett starkt band med större kollektiv såsom till exempel en nation. Utbytet mellan personlig identitet och gruppidentitet för personer med sammansmält identitet är inte ensidigt; precis som personerna ser gruppen som en viktig del av sig själv ser de sig själva som en viktig del av gruppen. Vidare leder det faktum att gruppen har blivit en viktig del av det personliga självet samt det faktum att starka relationella band har bildats till andra gruppmedlemmar till att en person med sammansmält identitet tenderar att behålla sitt starka band till gruppen; även om yttre faktorer skulle kunna motivera en separation. Detta kvarhållande av fusion även när kontextuell anledning för gruppidentifiering inte finns är den fjärde principen hos teorin om identitetsfusion; *irrevocability principle*. Förutom ovan nämnda anledningar motiveras personer med sammansmälta identiteter också att behålla sitt band till gruppen av det faktum att fusion oftast sker till enbart en grupp och band till andra grupper avvisas vilket leder till en avsaknad av alternativ till gruppen individen är sammansmält med (Swann et al., 2012).

Med den här studien vill vi undersöka om den relation mellan en vilja att få sin ingrupp att framstå i positiv dager och ett nedvärderande av utgrupper som social

identitetsteori stipulerar (Tajfel & Turner, 1979) är förhöjd för individer vars personliga identitet har genomgått en fusion med deras sociala identitet. Enligt social identitetsteori är utgruppsnegativitet ett sätt att förstärka personlig status genom att förstärka gruppens status (Tajfel & Turner, 1979) och för personer med sammansmält identitet är kopplingen mellan gruppens välmående och självets välmående starkare än för personer utan sammansmält identitet; detta eftersom gränserna mellan personlig identitet och social identitet är mer porösa (Swann et al., 2012). Därför vill vi se om personer med sammansmält identitet kommer attribuera en högre grad av irrationalitet till en utgruppsmedlem jämfört med personer utan sammansmält identitet. Utgruppsnegativitet operationaliseras här som irrationalitets-attribuering.

Förståelse som motvikt till negativitet gentemot andra

Gällande vilka åsikter och livsåskådningar som ryms i ens gruppidentitet och personliga identitet finns självexpansionsmodellen som ett komplement till identitetsfusion. Självexpansionsmodellen behandlar samma koncept som teorin om identitetsfusion, hur personlig identitet är relaterat till social identitet, men med vissa viktiga skillnader. Självexpansionsmodellen är en förklaring på varför och hur ett flertal sociala identiteter kan inkorporeras i det personliga självet till fördel för individen genom att skapa en ökning av personlig "self-efficacy"² (Mattingly & Lewandowski, 2013). Självexpansion innebär en motivationell mekanism och en kognitiv mekanism; alltså varför och hur inkluderande av andra i självet sker. Den motivationella principen ser inkluderande av andra i självet som ett sätt att öka förmågan att uppnå mål, genom att ta del av andra personers resurser i form av deras perspektiv, kunskap och identiteter (Aron, Lewandowski, Mashek & Aron, 2013). Principen om inkluderande-av-andra-i-självet är en kognitiv mekanism som involverar en delad aktivering av självkoncept och koncept av en annan person eller grupp, vilket leder till en sammansmältning av egna behov och de inkluderade andras. När en identitet är inkluderad i självet ses den andres/de andras behov som lika viktiga som ens egna och en får också tillgång till den andres resurser (Aron et al., 2013). Det har också visats att när en annan person är inkluderad i självet så är skillnaden mellan minne av händelser som hände en själv eller den nära andra mindre, vilket ses som ett resultat av en ökad förmåga att ta den andras perspektiv (Aron, Aron, Tudor & Nelson, 1991). Självexpansion sker genom att dela en viss typ av aktiviteter med andra; aktiviteter som är nya, stimulerande och intressanta för

² Tron att man är kapabel att ge de resurser och utföra det beteende som krävs för att uppnå ett specifikt mål (Bandura, 1997).

individerna (Mattingly & Lewandowski, 2012). Tidigare studier har funnit att självexpansion som sker genom nära vänskaper mellan personer som är medlemmar av olika grupper kan minska grad av utgruppsnegativitet signifikant (Davies, Wright & Aron, 2011). Vidare har det också visats att när en person tar en utgruppsmedlems perspektiv minskar negativitet gentemot andra medlemmar av samma utgrupp (Shih, Wang, Trahan Bucher & Stotzer, 2009). I den här studien vill vi därför undersöka om självexpansion kan ha en dämpande effekt på grad av irrationalitet attribuerat till utgruppsmedlem; om självexpansion på gruppnivå kan ha samma effekt som självexpansion som sker i nära vänskapsrelationer. Vi är intresserade av om ett inkluderande av andra personers perspektiv i självet kan leda till en syn på andra som lika rationella aktörer som man uppfattar sig själv, istället för att se andra som mer irrationella än sig själv.

Vi kan dra nytta av varandra!

När det gäller självexpansion i förhållande till identitetsfusion kan dessa till ytan uppfattas som varandras motsatser: den ena teorin behandlar en situation där ett starkt band finns mellan personlig identitet och en social identitet (en gruppstillhörighet) och den andra behandlar en situation där många grupper inkluderas i självet. Vi antar dock att samma personer kan uppvisa båda egenskaperna samtidigt; en stark koppling till en grupp *och* en förmåga att ta till sig andras perspektiv. Motsättningen mellan att ha ett starkt band mellan personlig och social identitet och samtidigt inkludera andras perspektiv i självet är inte nödvändigtvis en motsättning alls. Ett starkt band mellan en person och dess ingrupp (identitetsfusion) är en mekanism som har föreslagits ha sin grund i en evolutionär önskan att föra vidare familjegruppens gener. En önskan som sedan har utvidgats till en mer abstrakt typ av både gener och familjegrupp; genetiskt material har blivit de värderingar som är gruppens kärna och familjegrupper har utökats till exempelvis nationer eller religiösa grupper (Swann et al., 2012). Denna bevarande funktion av identitetsfusion står inte på något vis i motsättning till självexpansion, vilket är en motivation att inkludera andras resurser, perspektiv och identitet i självet för att förbättra den egna förmågan att uppnå mål (Aron et al., 2013). Det kan till och med tänkas att för individer som ser gruppens bästa som sitt eget bästa, de med sammansmält identitet, är det extra fördelaktigt att inkludera andras perspektiv i självet eftersom det skulle förbättra individens möjligheter att bidra till uppnåelse av både personliga mål och gruppens mål.

Syfte och hypoteser

Våra bedömningar av andra personer är beroende av ett flertal faktorer; tre av dem är av närmare intresse i vår undersökning. Till vilken grad andra personer bedöms reagera på samma verklighet som en själv, vilken typ av band man har mellan sin personliga identitet och sin sociala identitet samt hur motiverad man är att ta till sig andra personers perspektiv. I den här studien är vi intresserade av hur de tre faktorerna ovan påverkar hur irrationell en annan person bedöms vara och hur irrationell en ingrupsmedlem bedöms vara jämfört med en utgrupsmedlem. De tre faktorerna nämnda ovan korresponderar till naiv realism, teorin om identitetsfusion samt självexpansionsmodellen.

Enligt naiv realism bedöms andra personer till högre grad vara subjektiva aktörer i en verklighet som man själv upplever objektivt. Personer vars åsikter inte sammanfaller med ens egna ses som irrationella och påverkade av ideologisk eller politisk partiskhet, men även de som delar ens åsikter ses som mindre rationella än en själv (Robinson et al., 1995). Vi vill undersöka om en mer generell gruppstillhörighet, nationalitet, snarare än en specifik politisk åsikt även det leder till att utgrupsmedlemmar bedöms vara mer irrationella än ingrupsmedlemmar. Vår första hypotes är därför: *Att bedöma en utgrupsmedlem kommer öka grad av attribuerad irrationalitet jämfört med att bedöma en ingrupsmedlem (H1).*

Det har dock visats att då personer påminns om att allas åsikter kan vara grundade på mer eller mindre rationell basis ökar tendensen att ta till sig andras synsätt (Lieberman et al., 2012). I den här studien undersöker vi om en humanisering av en annan person minskar grad av irrationalitet attribuerat till denne. Att humanisera individen som ska bedömas gällande irrationalitet kan tänkas minska grad av irrationalitet attribuerad eftersom det kommer påminna deltagaren om att ingen ser verkligheten helt objektivt, vilket leder till vår andra hypotes: *Att humanisera en person kommer minska grad av irrationalitet attribuerad till denna person (H2).*

Teorin om identitetsfusion behandlar en situation då ett medlemskap i en grupp har blivit så viktigt för en person att personlig och social identitet har genomgått en fusion. Denna fusion leder till att en aktivering av personlig identitet i sin tur aktiverar social identitet, och vice versa (Swann et al., 2012). Vår tredje hypotes är därmed att: *Identitetsfusion med ingrupp (nation) kommer moderera processen av att attribuera irrationalitet till utgrupsmedlemmar på så sätt att individer med sammansmält identitet kommer attribuera mer irrationalitet till utgrupsmedlemmen; detta eftersom kopplingen mellan personlig identitet och ingruppens status är starkare för personer med sammansmält identitet (H3).*

Vidare vill vi undersöka om ett inkluderande av andras perspektiv i självet kan ha en effekt på ens bedömning av irrationalitet av en annan person som bedömaren inte har en personlig relation till. Tidigare studier har påvisat en effekt av självexpansion på grad av utgruppsnegativitet i de fall då en vänskapsrelation finns mellan personer som tillhör olika grupper (Davies, Wright & Aron, 2001; Shih et al., 2009) och vi vill undersöka om denna effekt även gäller i ett fall där bedömaren inte har en personlig relation till den bedömda personen utan självexpansion istället definieras som ett generellt inkluderande av grupper i självet. Vi är också intresserade av huruvida denna ökade förmåga till perspektivtagande (Aron et al, 1991) gäller oavsett den bedömdas grupptillhörighet, vilket leder till vår fjärde hypotes: *Individer med högre självexpansion uppvisar lägre irrationalitetsattribuering överlag och attribuerar mindre irrationalitet till en utgruppsmedlem specifikt än personer med lägre grad av självexpansion gör på grund av en ökad förmåga till perspektivtagande (H4).*

Relationen mellan identitetsfusion och självexpansion är ännu outforskad och därför är vi även intresserade av att undersöka hur de samverkar för att förklara attribution av irrationalitet. Det är möjligt att olika kombinationer av grad av självexpansion och grad av identitetsfusion kan bidra till att förklara olika mönster av attribution av irrationalitet till in- och utgruppsmedlemmar. Kan viljan att uppnå ingruppens bästa hos personer med sammansmält identitet möjligtvis påverkas av den ökade förmågan till perspektivtagande som finns ifall ett expanderat själv också är närvarande på ett sådant sätt att det till större grad även omfattar utgrupper? Eller kommer motivationen att förstå andras perspektiv enbart sträckas till ingruppsmedlemmar men förvägras utgruppsmedlemmar? Identitetsfusion och självexpansion har potential att utöva påverkan på varandra, då ett starkt band mellan socialt själv och personligt själv utan motivation att inkludera andras perspektiv i självet möjligtvis kan leda till motsatta bedömningar av utgruppsmedlemmar; jämfört med en identitetsfusion som samexisterar med en motivation att inkludera andras perspektiv i självet. Det första kan tänkas leda till utgruppsnegativitet i syfte att förstärka ingruppens status. Det andra däremot kan möjligtvis leda till en minskad grad av utgruppsnegativitet eftersom det finns en högre motivation att inkludera andras resurser i självet, som samexisterar med en stark önskan att öka även ingruppens resurser. Därför är vår femte hypotes: *Individer med hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion kommer attribuera lika stor grad av irrationalitet till en utgruppsmedlem som till en ingruppsmedlem (H5a) och individer med hög grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion kommer attribuera mer irrationalitet till en utgruppsmedlem än till en ingruppsmedlem (H5b).*

Vidare undersökning av hur identitetsfusion och självexpansion möjligen kan samverka för att förklara attribution av irrationalitet till andra sker genom hur personer med olika kombinationer av identitetsfusion och självexpansion reagerar på humanisering av den bedömda personen. Eftersom att identitetsfusion innefattar en ökad koppling mellan personlig identitet och gruppens identitet och att gruppen svenskar, det som utgör ingruppen i denna undersökning, ses som öppensinnade och toleranta (Inglehart & Welzel, 2010) kan det tänkas att de med hög grad av fusion mellan personlig identitet och den sociala identiteten "svensk" är högt motiverade att bedöma andra på ett sätt som ses som öppensinnad och tolerant; detta för att bevara gruppens självsyn. En hög grad av identitetsfusion med ingruppen "svenskar" som samexisterar med en hög grad av självexpansion, som innefattar en hög förståelse av andras perspektiv, kan innebära att dessa personer inte reagerar på en humanisering av en bedömd person med en minskad grad av attribuerad irrationalitet. Detta eftersom att de redan har en tendens att bedöma andra fördomsfritt och med den bedömdas perspektiv i åtanke. Det skulle innebära att de utan en humanisering attribuerar en låg grad av irrationalitet till den bedömda; en grad som hålls konstant även med humanisering. För deltagare med låg grad av självexpansion och låg grad av identitetsfusion kan dock tidigare fynd gällande påminnelse om andras bevekelsegrunder antas gälla eftersom de inte innehar de ovan nämnda extra faktorer som skapar en förexisterande motivation att bedöma andra fördomsfritt; en humanisering av den bedömda individen bör därför minska dessa deltagares grad av attribuerad irrationalitet. Detta resonemang leder till vår sjätte hypotes: *Individer med hög grad av självexpansion och hög grad av identitetsfusion kommer påverkas minst av humanisering av en bedömd person gällande attribuering av irrationalitet, på så sätt att attribution av irrationalitet inte kommer ändras signifikant när humanisering är närvarande jämfört med när humanisering inte är närvarande (H6a), medan de med låg grad av självexpansion och låg grad av identitetsfusion kommer påverkas mest av humanisering, på så sätt att attribution av irrationalitet kommer minskas signifikant när humanisering är närvarande (H6b).*

Vikten av att undersöka de underliggande faktorerna bakom negativa skattningar av andra kan inte överdrivas. Genom att bättre förstå den komplexa relationen mellan kognitiva funktioner och individfaktorer såsom identitet, kan ett ultimt syfte att genom kunskap hitta ett sätt att förbättra grupperns interaktioner komma närmre uppfyllelse.

Metod

Deltagare

Urvalet av deltagare till vår studie bestod av 159 studenter vid Lunds Universitet. Könsfördelningen var 66.7 % ($n = 106$) kvinnor, 32.7 % ($n = 52$) män³ och en deltagare angav inte kön. Åldern varierade mellan 17 och 74 år ($M = 22.5$ år, $SD = 5$ år). Fördelningen av nationalitet var 151 (95 %) svenskar, varav sex deltagare angav ytterligare en nationalitet utöver svensk, och 5 (3.1 %) deltagare som inte var svenskar, varav tre norska, en libanesisk och en finsk. 3 av deltagarna angav inte nationalitet.

Material

Som datainsamlingsmetod använde vi oss av en enkät i pappersformat bestående av två studier. Studie 1 ämnade undersöka deltagarnas mått på identitetsfusion och expansion av självet och innehöll således frågor om individernas syn på sin egen identitet och på sina relationer till sociala grupper. Studie 2 var en experimentstudie som syftade till att undersöka skillnaden mellan bedömningen av en utgrupps- respektive ingrupsmedlem avseende tillskriven irrationalitet till denne beroende på om deltagarna fick läsa en text där irrationalitet beskrevs som en human företeelse eller inte.

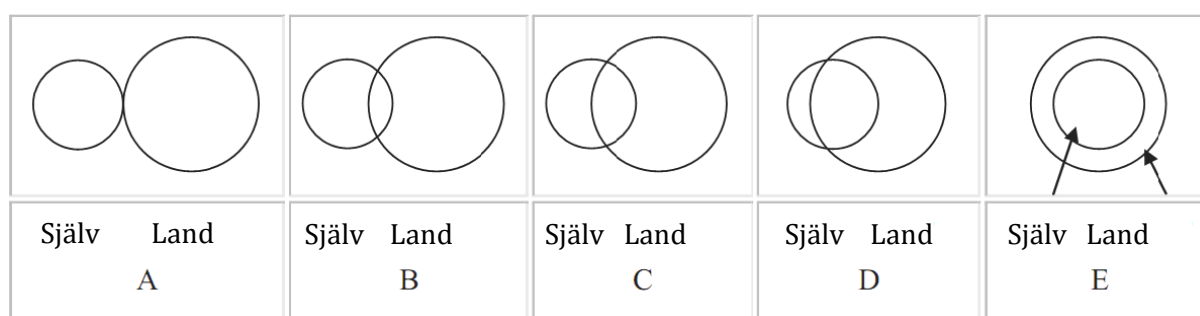
Eftersom att vår studie är en del av ett större internationellt projekt lett av Dr. Tomasz Besta vid Gdansk Universitet var vår enkät en översatt variant av Dr. Bestas enkät, vilken avsåg undersöka effekten av ytterligare några variabler, däribland "self-concept clarity" (Campbell et al., 1996), "självschema" (Jost & Kay, 2005; Prentice och Carranza, 2002), "self-efficacy" (Schwarzer och Jerusalem, 1995), gruppagens (Gómez et al., 2011), sympati gentemot den bedömda samt emotioner som uppstår när man tänker på sin ingrupp. I och med dessa ytterligare variabler tog enkäten något längre tid för våra deltagare att utföra än om vi uteslutit dessa. Enkäten tog ungefär 10-20 minuter för våra deltagare att fylla i.

Studie 1. Studie 1 började med bakgrundsfrågor om deltagarnas ålder, kön, etnicitet och nationalitet. Sedan ombads deltagarna att ringa in vilket alternativ i Swann et al.'s *Pictorial Identity Fusion Scale* (2010) som bäst beskriver deras förhållande till sitt land, i form av illustrationer av olika grader av överlappande av självet och landet, vilket var ett dikotomt mått på deltagarnas grad av identitetsfusion med sitt land (A-D = inte sammansmält, E = helt sammansmält), se Figur 1. I samma del av enkäten ombads deltagarna också att skriva ner vilka sociala grupper de tillhör och som är viktiga för dem, samt att i en andra *Pictorial Identity Fusion Scale* ringa in vilket alternativ som bäst beskriver deras relation till

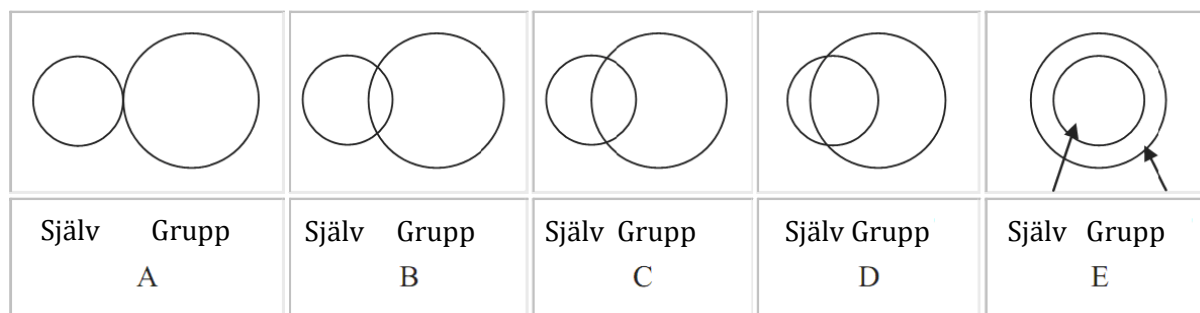
³ Deltagare hade möjlighet att uppge annat kön än man eller kvinna, men ingen gjorde det.

de angivna sociala grupperna (A= inte sammansmält, till E = helt sammansmält), vilket var ett kontinuerligt mått på deltagarnas grad av fusion med olika grupper, se Figur 2.

I nästa del ombads deltagarna att tänka på de sociala grupper de angav i föregående del och att sedan svara på fem frågor om till vilken grad (1 = inte alls mycket, 7 = väldigt mycket) de tycker att grupptillhörigheterna gör att de exempelvis ”känner en större medvetenhet” och ”känner en ökad förmåga att åstadkomma nya saker”. De fem frågorna var tagna ur Mattingly och Lewandowskys *Individual Self-Expansion Questionnaire* (2013) som syftar till att mäta expansion av självet i relation till sociala grupper. Cronbacks alfa för denna skala var $\alpha = 0,90$ och den interna konsistensen var därmed väldigt hög.

Figur 1. Swann et al.'s *Pictorial Identity Fusion Scale* (2010) som ämnar ge ett dikotomt mått på deltagarnas identitetsfusion med sitt land. Alternativ A-D representerar icke-fusion och alternativ E representerar fullständig identitetsfusion.

Figur 2. Swann et al.'s *Pictorial Identity Fusion Scale* (2010) som här ämnar ge ett kontinuerligt mått på deltagarnas identitetsfusion med sina sociala grupper. Alternativ A representerar icke-fusion, C representerar en viss grad av identitetsfusion och alternativ E representerar fullständig identitetsfusion.

Nästa del bestod av Gómez et al.'s *Verbal Identity Fusion Scale* (2011) där deltagarna uppmanades att ange till vilken grad de höll med (0 = håller inte med alls, 6 = håller helt med) om sju påståenden om sin relation till sitt land. Skalan mätte fusion av deltagarnas själv med sitt land och innehöll påståenden som ”Jag är ett med mitt land” och ” Jag känner mig

absorberad av mitt land”. Den interna konsistensen för denna skala var även den väldigt hög då Cronbacks alfa = 0,90.

Studie 2. Experimentstudien var utformad som en 2 x 2 faktoriell design och krävde därför att vi använde oss av fyra olika versioner av enkäten för de fyra olika betingelserna (ingrupp-humaniserad, ingrupp-inte humaniserad, utgrupp-humaniserad, utgrupp-inte humaniserad). I alla versioner av enkäten var skalan i del 2 densamma, och vad alla versioner av enkäten också hade gemensamt var att de i del 1 innehöll en kortfattad beskrivning av en fiktiv person vid namn Anna som innehöll information om hennes relationsstatus, vad hon jobbar med och vad hon gillar att göra. Vad som skilde de olika versionerna åt var att det i ingrups-versionerna stod att den beskrivna personen var från Sverige och att det i utgrupps-versionerna stod att personen var från Rumänien, samt att deltagarnas uppfattning om irrationalitet som en human företeelse manipulerades i ”humaniserad”-versionerna genom att efter den fiktiva personbeskrivningen tillägga ”Var vänlig och kom ihåg, att vi alla uppvisar någon kognitiv (mental) förvrängning, någon irrationalitet i vårt sätt att tänka. Det är väldigt mänskligt, inget speciellt.”. Denna manipulation uteslöts i ”inte humaniserad”-versionerna. Anledningen till att vi valde just Rumänien som land vars gruppmedlem avsågs uppfattas som utgruppsmedlem är att rumäner i många avseenden uppfattas som en minoritetsgrupp i Sverige, en minoritetsgrupp som i många fall inte är lika väl integrerade i samhället som andra minoritetsgrupper (“DN granskar tiggare”, 2013). Vi antar att detta bidrar till en lägre igenkänningsfaktor för svenskar och därav en högre chans att svenskar också uppfattar rumäner som en utgrupp.

Del 2 i denna studie bestod av en skala för irrationellt tänkande attribuerat till Anna utvecklad av Bestas grupp i Polen, innehållande tolv påståenden som deltagarna ombads att ange till vilken grad de höll med om (0 = håller inte med alls, till 6 = håller fullständigt med). Påståenden 1-4 handlade om hur egocentriskt lagd deltagarna tyckte att Anna var, exempelvis ”Anna beskyller ofta andra för hennes misstag och aldrig sig själv.”. Påståenden 5-8 handlade om till vilken grad deltagarna tyckte att Anna innehade någon slags kognitiv förvrängning och ett exempel på ett sådant påstående är ”Anna tror ofta att andras motgångar är resultatet av deras inkompetens, och hon ser inte situationernas inverkan.”. Påståenden 9-12 handlade om huruvida deltagarna uppfattade att Anna led av någon slags mental sjukdom samt hade tendenser att tänka irrationellt. Exempel på sådana påståenden är ”Anna tänker ofta irrationellt.” och ”Människor som Anna har oftare psykologiska problem än de flesta människor du känner.”. Syftet med denna del var att få ett mått på deltagarnas grad av naiv realism, genom att undersöka hur mycket irrationalitet de attribuerade till Anna, beroende på

om hon beskrevs vara medlem av deras ingrupp eller utgrupp, samt beroende på om irrationalitet beskrevs som en human företeelse eller inte. Cronbacks alfa för denna skala var $\alpha = 0,93$, vilket visar på väldigt hög intern konsistens.

Procedur

Innan datainsamlingen påbörjades utfördes en mindre pilotstudie för att kontrollera att enkäten var tillräckligt lättförståelig och gick att utföra utan problem. Efter pilotstudien reviderades frågorna och dess ordningsföljd något för att skapa en mer sammanhängande ordning av skalorna. Rekryteringen av deltagare till vår studie skedde dels i föreläsningssalar efter tre olika föreläsningar och dels i studieområden inom Lunds Universitet. De fyra versionerna av enkäten delades ut slumpmässigt utan att utdelaren var medveten om vilken version deltagaren fick. Innan deltagarna fyllde i enkäten informerades vi dem muntligt om dess huvudområde, hur lång den var samt att de skulle få ersättning i form av en skraplott eller en kexchoklad efter fullföljt deltagande. Resterande nödvändig information, såsom försäkran om deltagarens anonymitet, frivillighet och sekretess, stod i välkomstbrevet som var inkluderat i enkäten. När deltagarna fyllt i enkäten tog de emot sin ersättning, vilket de fick bekräfta att de fått genom att ange sin namnteckning och sitt sexsiffriga personnummer. Denna bekräftelse behövde vi för att försäkra Institutionen för psykologi om att vi använt vårt bidrag till utgifter i samband med projektet avtalsenligt. Deltagarna försäkrades om att deras namnteckning och personnummer inte var knuten till enkäten på något vis.

Dataanalys

Dataanalys gjordes i statistikprogrammet SPSS. Efter att samtliga skalors reliabilitet (Cronbacks alfa) kontrollerats för skapades ett medelvärdesindex för dessa, vilka vi sedan testade våra hypoteser med hjälp av en hierarkisk multipel regressionsanalys. Då vi analyserade skillnaden mellan bedömningar på en ingrupsmedlem respektive utgrupsmedlem i experimentstudien kontrollerade vi för de deltagare som angett annan nationalitet än svensk. Detta baseras på antagandet att den beskrivna personen inte skulle uppfattas som en ingrupsmedlem av dessa deltagare, då hon beskrevs som svensk. Vi gjorde detta genom att utelämna de enkäter som besvarats av de personer med annan nationalitet än svensk ur analysen. Vi kontrollerade även för variabeln könstillhörighet, för att säkerställa att vårt resultat inte påverkades av huruvida deltagaren var kvinna eller man.

Resultat

En multipel hierarkisk regressionsanalys utfördes för att se vilka effekter prediktorvariablerna grupptillhörighet (ingrupp/utgrupp), humanisering av den bedömda personen, identitetsfusion och självexpansion hade på kriterievariabeln grad av irrationalitetsattribuering. Vi var även intresserade av att se om det fanns några interaktionseffekter prediktorvariablerna emellan. För de kontinuerliga variablerna, irrationalitetsattribuering, identitetsfusion och självexpansion, använde vi oss av de medelvärdesindex vi skapat för dessa i analysen. De dikotoma variablerna grupptillhörighet (ingrupp/utgrupp) och humanisering av den bedömda personen kodades på sådant vis att ingrupp = 0 och utgrupp = 1, medan ingen humanisering = 0 och humanisering = 1.

Vi lade in de oberoende variablerna i regressionsanalysen i fyra olika steg för att analysera dess påverkan på den beroende variabeln irrationalitetsattribuering. För att kontrollera för inverkan av könstillhörighet lade vi in variabeln för kön i steg 1. I steg 2 lade vi in variablerna för huvudeffekter, alltså grupptillhörighet (ingrupp/utgrupp), humanisering av den bedömda personen, identitetsfusion och självexpansion. I steg 3 lade vi in variablerna för två-vägs interaktioner, det vill säga alla variabler från steg 2 i alla möjliga parordningar för att undersöka interaktioner dem emellan. Variablerna för tre-vägs interaktioner lades in i steg 4, vilket innefattar variablerna i steg 2 i alla möjliga ordningar om tre.

Huvudeffekter

Grupptillhörighet. I steg 2 av regressionsanalysen kunde vi se en statistiskt signifikant effekt av den bedömde personens grupptillhörighet på irrationalitetsattribuering, $t(151) = -4.588$, $p < 0.001$, $\beta = -0.372$. Effekten var dock det motsatta till vad vi hypotiserat om; generellt attribuerades mer irrationalitet till ingrupsmedlem (svensk) än till utgrupsmedlem (rumän), vilket vi förmodar har att göra med en benägenhet hos deltagarna att korrigera för sin implicita bedömning av utgrupsmedlemmen till mer politiskt korrekt, i samband med att rumäner som grupp varit ett socialt känsligt ämne i Sverige de senaste åren i och med att gruppen sammankopplats starkt med migranter som livnär sig genom tiggeri. Riktningen kan också vara en effekt av "*subtyping*", att skapa en ny kategori för en atypisk gruppmedlem (Richards & Hewstone, 2001), av "Anna" eftersom hon avviker från den kulturella stereotypen om rumäner.

Humanisering. Regressionsanalysen visade även på en statistiskt signifikant effekt av att humanisera den bedömda personen på irrationalitetsattribuering, $t(151) = 2,000$, $p = 0.047$, $\beta = 0.158$. Även denna effekt var tvärtemot vad vi förväntat oss, då den innebär att

deltagarna som blev påmindas om att irrationalitet är en human företeelse skattade den bedömda personen som mer irrationell än de som inte fick ta del av påminnelsen.

Identitetsfusion. För identitetsfusion användes tre olika mått; en dikotom variabel som angav huruvida deltagarens identitet var sammansmält eller inte sammansmält med sin ingrupp, en kontinuerlig skala som angav grad av identitetsfusion med sociala grupper och ett medelvärdesindex för den kontinuerliga variabeln som angav till vilken grad deltagaren skattade att dennes identitet var sammansmält med sitt land. Dessa variabler korrelerade med varandra⁴, därför använde vi oss bara av medelvärdesindexet för den kontinuerliga skalan av identitetsfusion med sitt land som ett mått för identitetsfusion i regressionsanalysen, då denna ger ett mer finkänsligt mått på konstruktet. Regressionsanalysen visade att identitetsfusion inte hade någon effekt på irrationalitetsattribuering, $t(148) = 0.477$, $p = 0.634$, $\beta = 0.038$, vilket betyder att hur sammansmält deltagarnas identitet var med sin ingrupp inte påverkade till vilken grad dessa attribuerade irrationalitet till den bedömda personen.

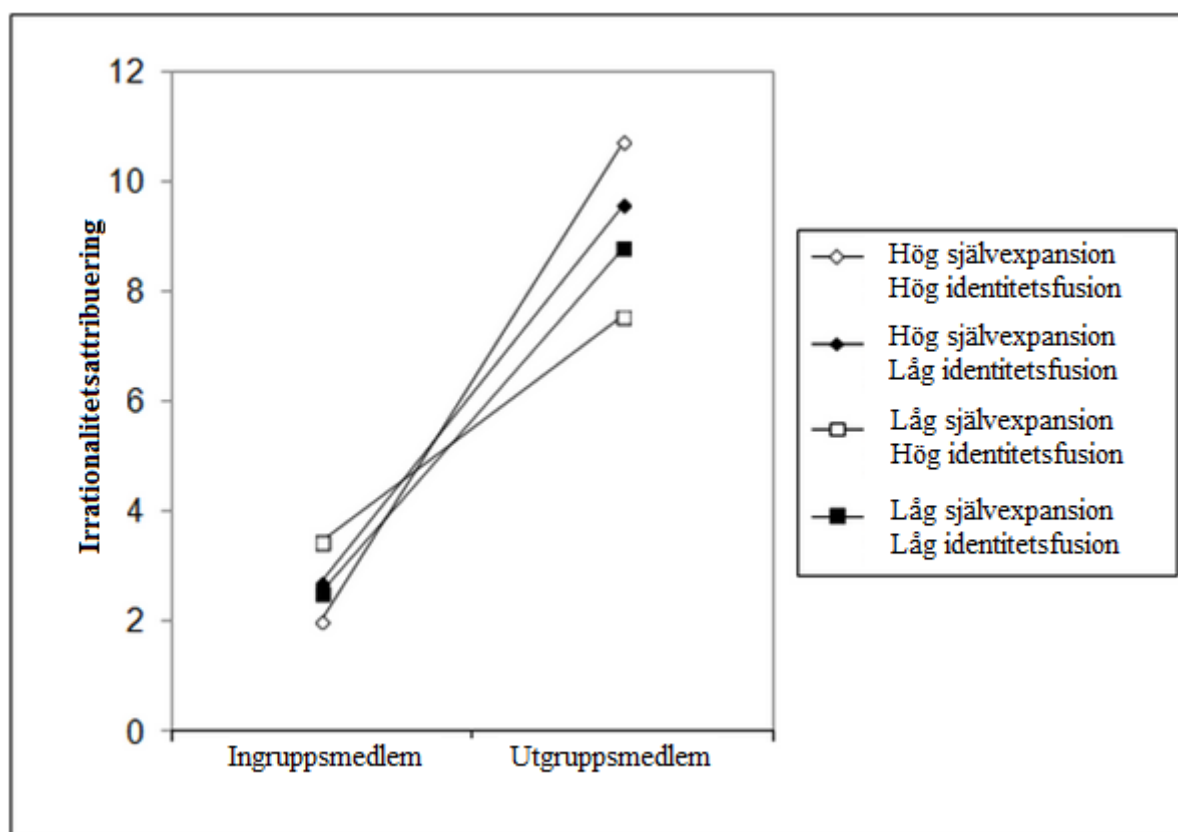
Expansion av självet. Enligt regressionsanalysen nådde effekten av självexpansion på grad av irrationalitetsattribuering till den bedömda personen inte konventionella nivåer för signifikans, men visade ändå en tendens till det, $t(150) = -1.469$, $p = 0.114$, $\beta = -0.116$, vilket innebär att ens förmåga att ta in andras perspektiv och expandera självet till flera aktörer, det vill säga ens grad av självexpansion, till viss del minskar ens grad av irrationalitet attribuerad till andra, som vi antog.

Två-vägs interaktioner

I steg 3 undersökte vi om det fanns några två-vägs interaktioner prediktorvariablerna emellan. Vi var särskilt intresserade av om det fanns stöd för våra hypoteser att identitetsfusion med ingrupp (nation) modererar processen av att attribuera irrationalitet till utgruppsmedlemmar på så sätt att individer med sammansmält identitet attribuerar mer irrationalitet till utgruppsmedlemmen och att individer med högre grad av självexpansion attribuerar mindre irrationalitet till en utgruppsmedlem än personer med lägre grad av självexpansion gör. Regressionsanalysen visade dock inte på någon statistiskt signifikant interaktionseffekt i detta steg.

Tre-vägs interaktioner

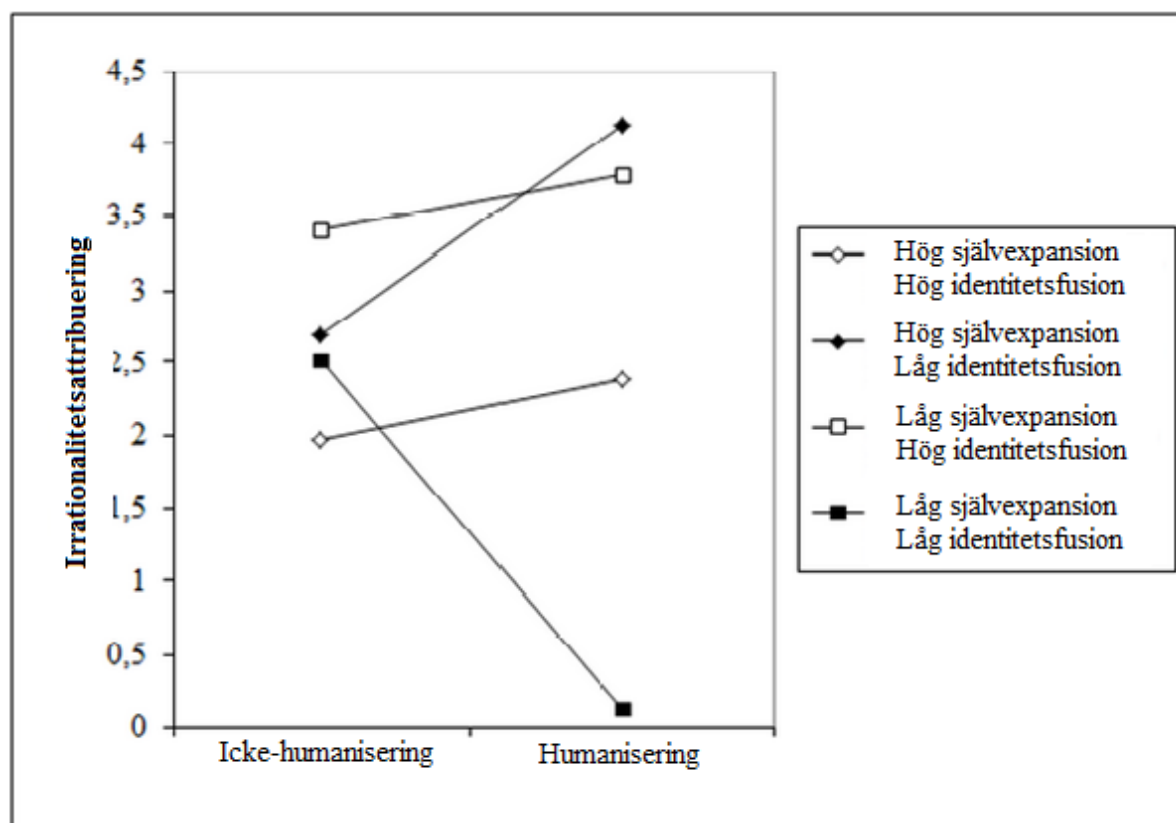
I regressionsanalysens fjärde steg ville vi se om det fanns några tre-vägs interaktioner faktorerna emellan och det visade sig att det fanns två signifikanta interaktionseffekter. En interaktionseffekt upptäcktes mellan grad av identitetsfusion och självexpansion på irrationalitetsattribuering beroende på om man bedömde en in- eller utgruppsmedlem ($t(150) = 3.051, p = 0.003, \beta = 6.082$). Interaktionseffekten innebar att deltagare med hög självexpansion och hög identitetsfusion attribuerade mer irrationalitet till den bedömde personen när denne var en utgruppsmedlem än när denne var en ingruppsmedlem, vilket går emot vår hypotes. Deltagare med låg självexpansion och hög identitetsfusion attribuerade även de mer irrationalitet till en utgruppsmedlem än en ingruppsmedlem, men dock till en lägre grad, vilket går i linje med vår hypotes (se Figur 3).

Figur 3. Tre-vägs interaktionen mellan självexpansion och identitetsfusion på irrationalitetsattribuering beroende på om den bedömde individen var en ingruppsmedlem eller en utgruppsmedlem. Skalans utformning baseras på varje variabls ostandardiserade regressionskoefficient, medelvärde och standardavvikelse.

⁴ Enligt Pearson korrelationsanalys mellan den kontinuerliga skalans medelvärdesindex och den dikotoma variabeln, $r = 0.15, p = 0.031$ och mellan den kontinuerliga skalans medelvärdesindex och identitetsfusion med sociala grupper, $r = 0.43, p < 0.001$.

Den andra signifikanta interaktionseffekten fann vi mellan deltagares grad av identitetsfusion och grad av självexpansion på irrationalitetsattribuering beroende på om den bedömda personen humaniserats eller inte, $t(149) = -2.961$, $p = 0.004$, $\beta = -5.155$. Denna interaktionseffekt innebar att de med hög grad av självexpansion och hög grad av identitetsfusion attribuerade mer irrationalitet till den bedömda personen när denne humaniserats först än när denne inte humaniserats och de med låg grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion attribuerade mindre irrationalitet till den bedömda personen när denne humaniserats först, vilket går i linje med vår hypotes (se Figur 4).

Figur 4. Tre-vägs interaktionen mellan självexpansion och identitetsfusion på irrationalitetsattribuering beroende på om den bedömda individen var humaniserad eller inte. Skalans utformning baseras på varje variabels ostandardiserade regressionskoefficient, medelvärde och standardavvikelse.

Sammanfattning

När det gäller attribuering av irrationalitet till andra individer visade regressionsanalysen att 1) ingrupsmedlemmar attribueras mer irrationalitet än utgrupsmedlemmar, 2) att man attribuerar mer irrationalitet till andra när man påminns om att irrationalitet är en human företeelse än när detta utesluts, 3) att ens inkluderande av andra i självet till viss del minskar ens grad av irrationalitet attribuerad till andra, 4) att deltagare

med hög självexpansion och hög identitetsfusion attribuerade mer irrationalitet till en utgruppsmedlem än en ingruppsmedlem samt att deltagare med hög identitetsfusion och låg självexpansion attribuerade även de mer irrationalitet till en utgruppsmedlem än en ingruppsmedlem, dock till lägre grad samt 5) att när den bedömda individen humaniserats attribueras mer irrationalitet till denne av de deltagare med hög grad av självexpansion och hög grad av identitetsfusion än när denne inte humaniserats, medan deltagarna med låg grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion visade på mindre irrationalitetsattribuering till en humaniserad person än till en icke-humaniserad person.

Eftersom att vi var intresserade av att jämföra effekterna av de olika faktorerna för att få en klarare bild över vad det är som påverkar irrationalitetsattribuering mest, undersökte vi hur stor andel av variansen hos kriterievariabeln som kunde förklaras av var och en av de effekter som nådde konventionella nivåer för signifikans. Huruvida den bedömda personen ingick i deltagarens in- eller utgrupp stod för den största andelen av förklarad varians hos kriterievariabeln (12.7%), näst störst andel av förklarad varians hos kriterievariabeln hade interaktionseffekten mellan identitetsfusion och självexpansion beroende på om det var en in- eller utgruppsmedlem som bedömdes (5.5%), efter det stod interaktionseffekten mellan identitetsfusion och självexpansion beroende på om individen som bedömdes humaniserades eller inte för störst andel varians (5.2%), effekten av att humanisera den bedömda individen stod för näst minst andel förklarad varians (2.4%) och minst andel förklarad varians hos kriterievariabeln stod självexpansion för (1.3%).

Diskussion

Huvudsyftet med denna studie var att få kunskap om hur olika faktorer påverkar individens tendens att attribuera irrationalitet till en annan person. De faktorer vi fokuserat på är humanisering av den bedömda personen, identitetsfusion och expansion av självet. Vi har även varit intresserade av att undersöka potentiella interaktionseffekter dessa faktorer emellan samt om attribuering av irrationalitet skiljer sig när det gäller en ingruppsmedlem jämfört med en utgruppsmedlem.

Efter att ha analyserat variabler relevanta för att undersöka hur humanisering av en person, identitetsfusion till nation samt expansion av självet har bidragit till irrationalitetsattribuering visar resultaten att när det gäller huvudeffekter av varje faktor för sig så var det enbart humanisering av den bedömda personen som gjorde ett signifikant bidrag till att förklara variansen hos deltagares irrationalitetsattribuering; dock på ett sådant sätt att humanisering ledde till mer attribuerad irrationalitet. Varken identitetsfusion med nation eller

expansion av självet kunde statistiskt säkertställt förklara deltagares grad av irrationalitetsattribuering. Självexpansion uppvisade dock en tendens att bidra till att förklara variansen hos irrationalitetsattribuering, men uppnådde inte konventionella signifikansnivåer. Den variabel som stod för störst andel förklarad varians (12.7 %) hos kriterievariabeln var dock huruvida den bedömda personen tillhörde deltagarens ingrupp eller var medlem av en utgrupp. Liksom med variabeln humanisering gick dock resultaten i en oväntad riktning; deltagare bedömde en ingrupsmedlem som signifikant mer irrationell än en utgruppsmedlem.

Utöver dessa huvudeffekter upptäckte vi även två tre-vägs interaktioner som vardera uppnådde signifikans, varav den ena innebar att de med både hög självexpansion och hög identitetsfusion attribuerade mer irrationalitet till en utgruppsmedlem än en ingrupsmedlem vilket även deltagare med låg självexpansion och hög identitetsfusion gjorde, dock till lägre grad. Den andra tre-vägs interaktionen innebar att graden av attribuerad irrationalitet var större när den bedömda individen humaniserats, jämfört med när denne inte humaniserats, för dem med hög grad av självexpansion och hög grad av identitetsfusion, medan deltagarna med låg grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion attribuerade mindre irrationalitet till den bedömda personen när försök till humanisering var närvarande jämfört med när humanisering inte var närvarande.

Grupptillhörighet

Den största andelen av varians hos irrationalitetsattribuering kunde alltså förklaras av huruvida den bedömda personen tillhörde deltagarens ingrupp eller inte; men på ett sådant sätt att en ingrupsmedlem ansågs vara mer irrationell än en utgruppsmedlem. Detta resultat står i motsättning till tidigare studier som har undersökt naiv realismens förutsägelse att personer vars åsikter ses som skiljda från ens egna ses som mer irrationella (Robinson et al., 1995; Liberman et al., 2012). Dessa tidigare studier har dock undersökt attribution i relation till meningsskiljaktigheter gällande specifika politiska frågor. I den här studien ville vi undersöka huruvida samma effekt kunde reproduceras gällande en mer generell grupptillhörighet, nämligen nationalitet. Det visade sig dock, som sagt, att effekten av grupptillhörighet på irrationalitetsattribuering gick åt motsatt håll än förväntat; frågan är varför? Till skillnad från grupper baserade på politiska åsikter så är nationalitet en mer heterogen grupp; politiska grupper kan tänkas till högre grad dela samma grundåsikter medan någon sådan garanti inte finns för nationalitet. Detta kan leda till att deltagare inte såg

utgruppsmedlemmen som tillräckligt skild från sig själv för att anse den vara mer irrationell än en ingruppsmedlem.

En annan möjlig förklaring till att ingruppsmedlemmen faktiskt bedömdes vara mer irrationell än utgruppsmedlemmen kan vara att utgruppsmedlemmen i vår studie angavs vara från Rumänien. Rumänien har varit i fokus för en stor politisk debatt den senaste tiden i relation till migration till Sverige samt tiggeri ("DN granskar tiggare", 2013). Detta kan ha lett till att deltagare reagerade på de bedömdas nationalitet med en önskan att inte verka fördomsfull och därför korrigerade sin bedömning av deras irrationalitet i en mer positiv riktning; det är möjligt att deltagare svarade på ett sätt som ses som socialt önskvärt snarare än i linje med sina faktiska åsikter⁵. Studier har visat att fördomsfullhet har blivit mer och mer tabu i det moderna samhället (Akrami, Ekehammar & Araya, 2000), så vi menar att om det finns en generell motivation att framstå som icke fördomsfull så kan det ha lett till att en automatiskt aktiverad kognitiv process att attribuera irrationalitet till utgruppsmedlemmar (Robinson et al., 1995) fått stå åt sidan till förmån för en medveten kognitiv process, nämligen att inte uttrycka fördomsfulla åsikter om personer från Rumänien. Denna form av åsidosättande av en automatiskt aktiverad process till förmån för en medveten kognitiv process på grund av en inre motivation att bedöma andra rättvist och inte baserat på stereotyper (Devine, 1989) skulle alltså kunna tänkas vara förhöjd för våra deltagare i och med den politiska debatten gällande migranter från Rumänien.

En tredje förklaring till varför deltagare som bedömde en utgruppsmedlem attribuerade lägre grad av irrationalitet än deltagare som bedömde en ingruppsmedlem kan finnas hos konceptet "*subtyping*". "*Subtyping*" innebär skapandet av en ny kategori för medlemmar av en grupp som ses som atypiska på sådant sätt att de avviker från en inkorporerad stereotyp gällande gruppen (Richards & Hewstone, 2001). Det har påvisats att i de fall då en negativ stereotyp finns gällande en utgrupp finns det en tendens att skapa en subkategori för personer vars egenskaper inte överensstämmer med sagda negativa stereotyp; personer som på ett positivt sätt avviker från stereotypen (Richards & Hewstone, 2001). Den fiktiva personen i vår undersökning, "Anna", beskrivs i utgruppsbetingelsen som en person från Rumänien som nu bor i Sverige, hon har ett arbete, är gift och har barn. De här egenskaperna skiljer sig markant, och positivt, från den kulturella stereotyp gällande rumänska migranter som vi har diskuterat ovan. Skapandet av en subgrupp för "Anna" kan ha lett till att denna subgrupp jämfördes med den allmänna stereotypen gällande rumäner vilket

⁵ Social önskvärdhet är en tendens att inte svara sanningsenligt på frågor om attityder, vanor och känslor på grund av en önskan att inte ses ned på av andra (Tourangeau & Yan, 2007).

kan ha lett till att "Anna" uppfattades som mer rationell som rumän än hon gjordes som svensk. I betingelsen där "Anna" var svensk uppvisade hon inte atypiska egenskaper och passade alltså in i stereotypen för svenskar; det fanns ingen negativt laddad grupp att jämföra med som i fallet med en rumänsk "Anna". Visst stöd för detta finns i en studie av Ramsey, Lord, Wallace & Pugh (1994) där attityder gentemot och skapandet av subkategorier gällande drogmissbrukare undersöktes. Studien fann att för de deltagare som hade negativa attityder gentemot drogmissbrukare men ansåg att personer som konsumerade marijuana var en acceptabel subgrupp, uppvisades ett mer positivt beteende gentemot denna subgrupp i relation till deras beteende gentemot andra medlemmar i gruppen drogmissbrukare. Denna studie visar på en direkt länk mellan negativ attityd gentemot en överordnad grupp, drogmissbrukare, och hur denna negativa attityd ger upphov till en mer positiv behandling av en subtyp som ses som positivt avvikande från den övergripande stereotypen. På samma sätt kan "Anna" som en rumän med anställning, boende och familj ha bedömts mer positivt eftersom hon står i relation till en övergripande stereotyp gällande gruppen rumäner; nämligen att de är tiggare vilket tyvärr ofta beskrivs som något negativt.

Humanisering

Tvärtemot tidigare fynd gällande effekten av att andra ses som mindre irrationella när en påminnelse sker gällande vilken bas som kan finnas för deras åsikter (Lieberman et al., 2012), så visade vår studie att en påminnelse om att irrationalitet är en mänsklig företeelse ökade grad av attribuerad irrationalitet till den bedömda personen. Detta kan vara en effekt av att informationen deltagare gavs gällande "Anna" var väldigt kortfattad, för att säkerställa att irrationalitetsattribuering enbart baserades på huruvida de bedömde en in- eller utgruppsmedlem, vilket kan ha lett till att deltagare inte hade någon grund att dra slutsatser om "Annas" grad av irrationalitet. Då kan humanisering ha setts av deltagare som ytterligare en informationskälla att tillgå; att påminna om att det är mänskligt att fela kan istället ha påmint deltagare om att det är möjligt att fela. Det kan alltså vara så att humanisering fungerade som en form av priming⁶ för deltagare och därför ledde till ökad grad av attribuering av irrationalitet.

Identitetsfusion

⁶ Priming innebär att ett stimulus man utsatts för automatiskt påverkar ens uppfattning om ett senare stimulus (Bargh, 1996).

Deltagares relation mellan personlig identitet och social identitet (nationalitet) visade sig inte ha en statistiskt signifikant effekt på attribuering av irrationalitet överlag och inte heller i samband med om det var en in- eller utgruppsmedlem som bedömdes. Personer med sammansmält identitet verkar alltså inte vara mer benägna än personer utan sammansmält identitet att bedöma en utgruppsmedlem negativt.

Gällande kopplingen mellan personlig identitet och ingruppens status för personer med sammansmält identitet har studier påvisat att personer med sammansmält identitet uppvisar en högre motivation att utföra handlingar som gagnar gruppen, jämfört med personer som inte har samma starka band mellan personlig identitet och social identitet. För personer med sammansmält identitet riktas mer av den personliga agensen till handlingar som syftar att förbättra förutsättningar för ingruppen (Swann et al., 2009; Swann et al., 2010). Frånvaron av mer positiv skattning av en ingruppsmedlem jämfört med en utgruppsmedlem i vår studie kan vara ett resultat av att en bedömningsuppgift gällande en persons irrationalitet är skiljd från vilja att utföra handlingar som höjer gruppens status. Det är möjligt att kopplingen mellan att attribuera irrationalitet till en ingruppsmedlem och konsekvensen av det på gruppens status var så svag för våra deltagare att de reagerade enbart utifrån den tidigare beskrivna motivationen att framstå som fördomsfria.

Relationen mellan en positiv inställning till en ingrupp och en negativ inställning till en utgrupp har tidigare ansetts vara sådan att högre grad av ingruppspositivitet är kopplat till högre grad av utgruppsnegativitet (Tajfel & Turner, 1979); men denna relation har ifrågasatts. Det har visats att diskriminering av utgrupper kan bero på en favorisering av ingruppsmedlemmar, utan någon direkt antagonism mot utgruppsmedlemmar (Brewer, 1999). Om det förutsätts att en hög grad av ingruppspositivitet inte automatiskt leder till en hög grad av utgruppsnegativitet utan närvaron av vissa situationella faktorer, som till exempel kamp mellan grupper om begränsade resurser (Brewer, 1999), kan det förklara varför deltagare med sammansmält identitet inte attribuerade högre grad av irrationalitet till en utgruppsmedlem. Denna avsaknad av negativitet mot en utgruppsmedlem kan helt enkelt bero på att trots att tillhörande av ingruppen har stor vikt för deltagare med sammansmält identitet, så har denna ingruppspositivitet ingen relation till ökad utgruppsnegativitet.

Expansion av självet

Vidare gällande relationen mellan personlig identitet och bedömning av andra människor ville vi undersöka om individer med hög grad av självexpansion skulle vara mindre benägna att attribuera irrationalitet till en annan person överlag och om de skulle

attribuera mindre irrationalitet till en utgruppsmedlem än vad personer med låg grad av självexpansion gjorde. Detta eftersom självexpansion involverar ett inkluderande av andra personers perspektiv i självet vilket bidrar till ett ökat perspektivtagande och därmed mindre utgruppsnegativitet (Aron, Aron & Smollan, 1992; Aron et al, 1991). Effekten av självexpansion på generell irrationalitetsattribuering nådde inte konventionella nivåer för signifikans, men visade ändå på en tendens för stöd åt vår hypotes. Detta betyder att ju högre grad av expansion och inkluderande av andra i självet man innehar, desto mindre bedömer man andra människor som irrationella och desto mindre faller man alltså offer för naiv realism. Detta är något positivt, då det innebär att vår upptäckt går i linje med tidigare forskning som påvisat att högre expansion av självet leder till mindre utgruppsnegativitet (Aron, Lewandowski & Mashek, 2013).

När det gäller vårt intresse för att se om effekten av självexpansion på irrationalitetsattribuering kunde ha något samband med huruvida man bedömde en in- eller utgruppsmedlem, fann vi en signifikant interaktionseffekt där effekten av självexpansion på irrationalitetsattribuering på in- respektive utgruppsmedlem var beroende av huruvida personen var mycket sammansmält med sin ingrupp eller ej, vilket vi tar upp i följande del. Någon direkt interaktionseffekt mellan grad av självexpansion och irrationalitetsattribuering till in- eller utgruppsmedlem fanns dock inte. Detta kan vara en effekt av att tidigare studier har fokuserat på vänskapsrelationer mellan medlemmar av olika grupper, vänskapsrelationer som innefattar den sortens aktiviteter som vidareutvecklar självexpansion; aktiviteter som är nya, stimulerande och intressanta. Dessa vänskapsrelationer har setts kunna minska negativitet även gentemot andra gruppmedlemmar än den som är involverad i vänskapsrelationen. (Mattingly & Lewandowski, 2012; Davies, Wright & Aron, 2011; Shih et al., 2009). Det är då möjligt att denna koppling mellan självexpansion och minskad grad av utgruppsnegativitet enbart är möjlig när en vänskapsrelation finns mellan bedömaren och utgruppsmedlem. Huruvida en vänskapsrelation till en medlem av gruppen rumäner fanns för våra deltagare med hög grad av självexpansion var inte något som undersöktes; det är dock möjligt att det är avsaknaden av en sådan nära relation som ledde till att deltagare med hög grad av självexpansion inte uppvisade signifikant lägre grad av utgruppsnegativitet jämfört med deltagare med lägre grad av självexpansion.

Kopplingen mellan identitetsfusion, självexpansion och grupptillhörighet

Vi var intresserade av att se om identitetsfusion och självexpansion hade någon effekt på irrationalitetsattribuering beroende på om det var en in- eller utgruppsmedlem som

bedömdes. Vår hypotes var att de som hade både hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion skulle påvisa lika stor grad av irrationalitetsattribuering till ingrupsmedlemmar som till utgrupsmedlemmar, baserat på antagandet att utgrupsmedlemmar hos dessa skulle uppfattas som potentiella källor till resurser som i sin tur skulle kunna användas för att uppnå gruppens mål, samt att deltagare med hög grad av identitetsfusion och mindre grad av självexpansion skulle påvisa större grad av irrationalitetsattribuering till utgrupsmedlemmar än ingrupsmedlemmar, eftersom att dessa individer antogs inneha och utöva större utgrupsnegativitet i syfte att öka ingruppens status. Vår dataanalys gav stöd för ett samband mellan faktorerna på irrationalitetsattribuering, dock på sådant sätt att de personer med hög identitetsfusion och hög självexpansion attribuerade mer irrationalitet till den bedömda personen när denne var en utgrupsmedlem än när denne var en ingrupsmedlem och att de med hög identitetsfusion och låg självexpansion även de attribuerade mer irrationalitet till den bedömda personen när denne var en utgrupsmedlem än när denne var en ingrupsmedlem, dock till en lägre grad.

Att de som är mycket sammansmälta med sin ingrupp och samtidigt har ett expanderat själv attribuerar mer irrationalitet till utgruppen än till ingruppen, som uppvisat i gruppskillnaden mellan de som var i in- respektive utgrupsbetingelsen, kan tolkas som att vår manipulation av indelning av den bedömdes gruppstillhörighet gav effekt på det sätt som vi ursprungligen räknade med; nämligen att utgrupsmedlemmar skulle attribueras mer irrationalitet än ingrupsmedlemmar. Det visar dock på att denna effekt är beroende av en persons grad av identitetsfusion och självexpansion. En högre grad av utgrupsnegativitet förväntade vi oss av de deltagare som var sammansmälta med sin ingrupp, eftersom att dessa antogs motiveras till att bedöma andra grupper negativt som ett sätt att förhöja sin egen grupp. Däremot var det inte vad vi förväntade oss av de deltagare med hög självexpansion, då vi förmodade att dessa skulle attribuera mer irrationalitet till ingrupsmedlemmar än till utgrupsmedlemmar som ett tecken på ökad förmåga till perspektivtagande (Aron et al, 1991). Vi förväntade oss dessutom att personer med både stark identitetsfusion och ett expanderat själv skulle attribuera lika mycket irrationalitet till ingrupsmedlemmar som till utgrupsmedlemmar, eftersom dessa förväntas ha en högre motivation öka ingruppens resurser genom att inkludera andras (även utgrupsmedlemmars) perspektiv i självet. Att dessa två egenskaper tillsammans istället bidrog till en ökad attribution av irrationalitet på utgrupsmedlemmen visar på att deras relation är komplex bortom vad som tidigare undersökts.

Enligt tidigare studier inkluderas andra i självet genom att man gör nya, intressanta och stimulerande aktiviteter tillsammans med dessa andra som vänskapsrelationer sedan skapas utifrån och det är när man bedömer grupper som innefattas i dessa vänskapsrelationer som man sett en minskning i utgruppsnegativitet gentemot andra grupper (Mattingly & Lewandowski, 2012; Davies, Wright & Aron, 2011; Shih et al., 2009). Det kan vara så att den självexpansion som våra deltagare gett uttryck för inte sträcker sig till att gälla den person som vi beskrivit i experimentet, då det inte nödvändigtvis är så att utgruppen "rumäner" är innefattade i denna persons vänskapsrelationer. En effekt av att ha hög grad av självexpansion och hög grad av identitetsfusion kan då resultera i en ökning av utgruppsnegativitet, då motivationen att förhöja sin ingrups status som hög identitetsfusion innebär, inte påverkas av motivationen att ta till sig andras resurser då utgruppsmedlemmen inte erkänns som en sådan möjlig resurs. Detta eftersom de krav för inkluderande av andras perspektiv, att dela aktiviteter som är nya, stimulerande och intressanta för individen, inte garanterat har uppfyllts för utgruppen "rumäner".

När det gäller den andra effekten av identitetsfusion och självexpansion på irrationalitetsattribuering till en in- respektive utgruppsmedlem såg vi att även de deltagare med hög identitetsfusion och låg självexpansion attribuerade mer irrationalitet till den bedömda personen när denne var en utgruppsmedlem än när denne var en ingrupsmedlem. Detta går i linje med vår hypotes då vi antog att en mycket sammansmält identitet med ingruppen i kombination med en lägre motivation att ta andras perspektiv i beaktande skulle resultera i ett uttryck av negativitet gentemot utgruppsmedlemmar. Anledningen till detta var att personer med stark identitetsfusion i tidigare studier visat på en motivation att inskränka utgruppsmedlemmar i syfte att gagna gruppen, eller åtminstone få den att framstå i positiv dager (Swann et al., 2012). I motsats till vad vi antog så attribuerade dock deltagare med hög grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion mindre irrationalitet till en utgruppsmedlem än vad deltagare med hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion gjorde. Detta kan förklaras genom vilken social identitet våra deltagare hade en stark koppling till, nämligen svenskar, samt den förhöjda kopplingen mellan personligt beteende och gruppens status för personer med hög grad av identitetsfusion.

För deltagare med sammansmält identitet och låg grad av självexpansion kan det tänkas vara extra viktigt att framstå som fri från utgruppsnegativitet eftersom deras beteende till högre grad ses som en reflektion av gruppens kvaliteter; detta eftersom kopplingen mellan personlig identitet och social identitet är förhöjd för personer med sammansmält identitet (Swann et al., 2012). Denna starkare koppling mellan personligt beteende och gruppens status

i samband med en minskad motivation att ta andras perspektiv i beaktande (Aron et al., 2013) kan ha gjort att det både är extra viktigt för dessa deltagare att framstå som fördomsfria och att deras grupp framstår som fördomsfria, vilket motiveras av att deras grad av fördomsfullhet direkt reflekterar gruppens grad av fördomsfullhet. Att egen grad av utgruppsnegativitet reflekterar mer på ingruppens uppfattade grad av fördomsfullhet för deltagare med hög grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion än för deltagare med hög grad av självexpansion kan tänkas bero på att när hög självexpansion är närvarande finns en starkare syn på en själv som öppensinnad. Deltagare med hög grad av självexpansion kan därför tänkas påverkas mindre av social önskvärdhet eftersom att de inte känner sig tvungna att bevisa sin egen - och därmed även gruppens - öppensinniga natur. Det kan därför ha funnits en hög motivation för deltagare med hög grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion att framstå som fördomsfria, vilket ledde till att de skattade en utgruppsmedlem med nationalitet rumän lägre ifråga om irrationalitet jämfört med deltagare med hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion, särskilt med tanke på den politiska debatten gällande specifikt rumänska migranter i Sverige ("DN granskar tiggare", 2013). En ytterligare potentiellt förstärkande faktor av effekten av social önskvärdhet för deltagare med hög grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion är stereotyper gällande specifikt gruppen svenskar; det vill säga våra deltagares ingrupp. Det finns nämligen en bild av svenskar som öppensinnade och toleranta (Inglehart & Welzel, 2010); en bild av ingruppen som våra deltagare inte vill förvanska genom att uppvisa en negativ attityd mot en utgrupp.

Kopplingen mellan identitetsfusion, självexpansion och humanisering

Gällande påverkan av grad av identitetsfusion och grad av självexpansion på effekten av att humanisera den bedömda personen så gick resultaten i linje med vår hypotes. Personer med låg identitetsfusion med sin ingrupp och en låg grad av självexpansion attribuerar mindre irrationalitet till den bedömda personen om denne humaniserats först, medan deltagare med hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion enbart uppvisar en minimal ökning av attribuerad irrationalitet till den bedömda personen när denne humaniserats. Denna effekt går i linje med vår ursprungliga hypotes att humanisering leder till mindre grad av attribuerad irrationalitet men påvisar att detta kräver specifika förutsättningar för att ske; nämligen att deltagare uppvisar en låg grad av självexpansion och en avsaknad av fusion mellan personlig och social identitet. Att humanisera personen som ska bedömas är tänkt att påminna bedömaren om att ingen ser verkligheten helt objektivt, varken den bedömda eller

bedömaren, och därmed möjliggöra en mindre negativ skattning av den bedömdas irrationalitet. För deltagarna som hel grupp gav dock humanisering en motsatt effekt; när humanisering var närvarande bedömdes "Anna" vara mer irrationell. Det kan möjligtvis vara en effekt av att humaniseringen har fungerat som en form av priming som har lett deltagare till att attribuera mer irrationalitet.

Vi förutsade att deltagare med hög grad av självexpansion och hög grad av identitetsfusion inte skulle påverkas av en humanisering av den bedömda till samma grad som deltagare med andra kombinationer av grad av självexpansion och identitetsfusion. Detta eftersom de har en ökad motivation att ta till sig andras perspektiv samt en ökad tendens att inte vilja uppfattas som negativa mot andra individer, eftersom de är motiverade att upprätthålla bilden av ingruppen svenskar som toleranta och öppensinnade som beskrivits i relation till bedömning av utgruppsmedlem ovan. Vi föreslår att det är effekten av den ökade motivationen till perspektivtagande samt en motivation att bedöma andra med en öppensinnad attityd, skapad utifrån en vilja att upprätthålla den positiva bilden av svenskar, som leder till att deltagare med hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion inte påverkades till nämnbar grad av humanisering av den bedömda. De är alltså dubbelt motiverade att även utan en humanisering göra en medveten ansträngning att bedöma andra personer utan partiskhet. Ytterligare stöd för att hög grad av identitetsfusion och hög grad av självexpansion samverkar för att ge upphov till en mer öppensinnad attityd gentemot andra finns i det faktum att det var dessa deltagare som attribuerade minst irrationalitet till "Anna" när humanisering var frånvarande. Dessa deltagare attribuerade alltså en låg grad av irrationalitet till "Anna", en attribuering som knappt påverkades av humanisering.

För deltagare med låg grad av identitetsfusion och låg grad av självexpansion hade humanisering av "Anna" en större effekt än för någon annan kombination av identitetsfusion och självexpansion; humanisering gjorde att dessa deltagare attribuerade mycket mindre irrationalitet till den bedömda personen. Detta går i linje med vår hypotes om inverkan av humanisering när de modererande effekterna av hög självexpansion och hög identitetsfusion inte är närvarande. Det går också i linje med tidigare fynd gällande vad en påminnelse om andras och egen subjektivitet har för påverkan på bedömning av irrationalitet (Lieberman et al, 2012). Att effekten av humanisering går i förväntad riktning, utifrån naiv realism, för deltagare med låg grad av självexpansion och låg grad av identitetsfusion, medan de med hög identitetsfusion och hög självexpansion knappt påverkas, är en fingervisning om att relationen mellan humanisering och bedömning inte är enkel utan är till viss del beroende av bedömarens grad av identitetsfusion och självexpansion.

Studiens begränsningar

Social önskvärdhet. När det gäller effekten av grupptillhörighet på irrationalitetsattribuering som innebar att ingrupsmedlemmar attribuerades mer irrationalitet till än utgrupsmedlemmar, kan anledningarna till dessa motstridiga fynd till viss del möjligtvis finnas i själva undersökningsformen. Eftersom vår undersökning var baserad på ett självskattningsformulär är risken att deltagare svarade på ett sätt som ses som socialt önskvärt, snarare än i linje med sitt första intryck av "Anna"; något som i samband med att utgruppen utgjordes av rumäner, en grupp med vissa politiska associationer, kan ha gjort att deltagare kompenserade sina bedömningar av utgrupsmedlemmen och därmed bedömde den som mindre irrationell än en ingrupsmedlem. En roll kan även ha spelats av att "Anna" var ett atypiskt exemplar gällande den stereotyper för gruppen rumäner. Detta kan ha lett till "*subtyping*" vilket kan ha inneburit att "Anna" bedömdes mer positivt eftersom hon bedömdes som ett positivt undantag från en negativ grupp.

Priming. Gällande att humanisering av "Anna" generellt ledde till högre grad av attribuerad irrationalitet är det möjligt att vår påminnelse om att det är mänskligt att fela fungerade som en sorts priming för våra deltagare; detta eftersom informationen om "Anna" var minimal förutom hennes nationalitet, inga exempel på "Annas" åsikter fanns med på samma sätt som i tidigare studier om naiv realism, så det är möjligt att deltagare inte tänkt tanken att hon skulle kunna vara irrationell förrän de påmindes om det. Inga exempel på typiskt beteende för "Anna" fanns heller med i beskrivningen; exempel på vilken typ av beteende "Anna" kan uppvisa hade kunnat ge deltagare en informationskälla att dra slutsatser om "Annas" grad av rationalitet ifrån. Detta hade kunnat förhindra att humanisering fungerar som en priming, men ändå inte vinklat deltagares åsikt om "Anna". Denna svårighet att bedöma grad av irrationalitet utan exempel på åsikter eller beteende var något som deltagare kommenterade på till försöksledarna i hög grad; den vanligaste kommentaren var att det var väldigt svårt att svara på så pass skarpa frågor om någon utan någon specifik information om deras personlighet.

Koncentrationssvårigheter. En annan begränsning som kan ha haft en betydande förklaring till varför resultatet blev något snedvridet och motstridigt är att enkäten var relativt lång, eftersom att den även innehöll skalor som endast var menade för det internationella projektet som denna studie är del av. Med tanke på att skalan för irrationalitetsattribuering dessutom befann sig i slutet av enkäten finns det en risk för att deltagarna i det skedet hade svårt att koncentrera sig och fokusera på frågorna och därmed givit missvisande svar.

Förslag till vidare forskning

För att vidare undersöka de effekter vi föreslår som förklaringar till de något motstridiga resultaten av vår studie föreslår vi att vidare forskning på detta ämne fokuserar på två faktorer: under vilka omständigheter som en humanisering av en bedömd person leder till minskning av negativa skattningar samt vilken roll social önskvärdhet spelar i relation till humanisering och identitetsfusion.

För våra deltagare verkar humanisering av "Anna" ha fungerat mer som en priming av irrationalitet än en påminnelse om att deras egna bevekelsegrunder inte är objektiva. Däremot har tidigare studier visat att en påminnelse om vad som ligger till grund för specifika politiska åsikter leder till ett större inkorporerande av andras åsikter i egna bedömning (Lieberman et al, 2012). Det skulle vara av intresse att vidare undersöka hur specifik denna påminnelse om subjektivitet behöver vara för att få önskad effekt; om den måste vara relaterad till specifika politiska åsikter eller om en påminnelse enbart något mer specifik än att det är mänskligt att fela kan ha samma effekt. En undersökning användandes sig av en mellanväg kunde möjligtvis besvara denna fråga: en generell påminnelse i relation till en specifik åsikt, alternativt en något mindre generell påminnelse i relation till åsikter överlag. Att klargöra när humanisering av en bedömd individ verkligen leder till minskad irrationalitetsattribuering och när det inte gör det, skulle kunna medföra en betydande utveckling av de postulat som naiv realism föreskriver.

Det som verkar ha påverkat våra deltagare mest i deras bedömning av "Anna", och specifikt en rumänsk "Anna" är social önskvärdhet. För att med säkerhet kunna säga att det var en önskan om att inte framstå som fördomsfull som orsakade våra deltagares mindre negativa skattning av en utgruppsmedlem skulle dock ett säkerställande av deras faktiska grad av korrigerande av sitt ursprungliga intryck behöva fastställas. Detta skulle kunna åstadkommas genom att inkludera en skala för social önskvärdhet (Paulhus, 1991) i framtida studier av irrationalitetsattribuering. Det skulle möjliggöra ett undersökande av huruvida det är deltagare som får höga poäng på social önskvärdhet som också har attribuerat mindre irrationalitet till en utgruppsmedlem än en ingruppsmedlem. För att se om denna potentiella tendens till hög grad av social önskvärdhet spelar en roll i bedömning av en specifik utgrupp kan ett implicit attitydtest för stereotyper, till exempel *Implicit Association Test*, (Greenwald, McGhee & Schwartz, 1998) tänkas vara användbart. En negativ implicit attityd gentemot en utgrupp, kopplat med en hög tendens till att svara socialt önskvärt på påståenden gällande sagda utgrupp, skulle kunna vara svaret på varför en utgruppsmedlem kan bedömas som

mindre irrationell än en ingrupsmedlem. En undersökning som involverar ett implicit attitydtest samt en skala för social önskvärdhet skulle potentiellt kunna mer definitivt fastställa vilka mekanismer det är som ligger bakom att en utgruppsmedlem inte alltid ses som mer irrationell än en ingrupsmedlem.

Ett mycket intressant fynd i denna studie är också att grad av identitetsfusion och grad av självexpansion påverkade bedömning av irrationalitet i samverkan med grupptillhörighet och i samverkan med humanisering. Att identitetsfusion och självexpansion uppvisar en interaktion, även om enbart i samband med en tredje variabel, är något som kan tyckas motsägelsefullt i och med att de behandlar olika former av samband mellan personlig identitet och social identitet. Som beskrivit ovan är de dock inte nödvändigtvis motsatser utan det är möjligt att de behandlar olika koncept; identitetsfusion grundas i en motivation att gagna gruppen och självexpansion grundas i en motivation att förbättra förmåga att uppnå mål genom att ta till sig andras resurser och perspektiv. Vidare undersökningar av vilken relation identitetsfusion och självexpansion har till varandra och under vilka omständigheter de interagerar med varandra gällande bedömning av andra skulle vara av stort intresse; speciellt med tanke på att de två teoriernas relation till varandra är till stor del utforskad.

Syftet med denna studie var att generera kunskap om vilka faktorer som påverkar människors bedömningar av andras irrationalitet för att på lång sikt kunna kartlägga var fördomsfullhet gror och vad som kan påverka människors korrigerande av negativa attityder till en mer öppensinnad förhållning till andra människor, även till dem som tillhör andra grupper än ens egna. Vår undersökning av naiv realism, identitetsfusion och självexpansion har visat att interaktionerna mellan dessa faktorer är komplexa men att de är en del av pusslet som läggs gällande attribuering av negativa egenskaper till andra; ett pussel där många delar återstår. Vi hoppas och tror att våra slutsatser om naiv realism, identitetsfusion och självexpansion som interagerande faktorer har varit av betydelse för denna kunskapsgenerering gällande vad som påverkar hur vi bedömer andras irrationalitet.

Referenser

- Akrami, N., Ekehammar, B. & Araya, T. (2000). Classical and modern racial prejudice: a study of attitudes towards immigrants in Sweden. *European Journal Of Social Psychology*, 30(4)
- Allport, G. W. (1954) *The nature of prejudice*. Oxford, England: Addison-Wesley.
- Angelou, M. (1993). *Wouldn't take nothing for my journey now*. New York: Random House.
- Aron, A., Aron, E. N. & Smollan, D. (1992). Inclusion of Other in the Self Scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 63(4), 596-612
- Aron, A., Aron, E. N., Tudor, M., & Nelson, G. (1991). Close relationships as including other in the self. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 60(2), 241-253
- Aron, A., Lewandowski, G. J., Mashek, D. & Aron, E. N. (2013). The self-expansion model of motivation and cognition in close relationships. In J. A. Simpson, L. Campbell (Red.) , *The Oxford handbook of close relationships* (pp. 90-115). New York, NY, US: Oxford University Press
- Bandura, A. 1997. *Self-efficacy: The exercise of control*, New York, NY: Freeman.
- Bargh, J. A. (1996). Automaticity in social psychology. In E. T. Higgins, A. W. Kruglanski (Red.) , *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 169-183). New York, NY, US: Guilford Press.
- Brewer, M. B. (1999). The psychology of prejudice: Ingroup love or outgroup hate?. *Journal Of Social Issues*, 55(3), 429-444.
- Campbell, J. D., Trapnell, P. D., Heine, S. J., Katz, I. M., Lavalley, L. F. & Lehmann, D. R. (1996). Self-concept clarity: Measurement, personality correlates and cultural boundaries. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 141–156.
- Davies, K., Wright, S. C. & Aron, A. (2011). Cross-group friendships: How interpersonal connections encourage positive intergroup attitudes. In L. R. Tropp, R. K. Mallett (Red.) , *Moving beyond prejudice reduction: Pathways to positive intergroup relations* (pp. 119-138). Washington, DC, US: American Psychological Association
- Devine, P. G. (1989). Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 56(1)
- DN granskar tiggare. 2013. Hämtad 15 december, 2014, från <http://www.dn.se/stories/stories-sthlm/dn-granskar-tiggeriet-i-stockholm/>
- Goméz, A., Brooks, M., Buhrmester, M., Vázquez, A., Jetten, J. & Swann, W. B. (2011). On the nature of identify fusion: Insights into the construct and a new measure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100
- Greenwald, A. G., McGhee, D. E. & Schwartz, J. K. L. (1998). Measuring individual differences in implicit cognition: The Implicit Association Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1464-1480

- Hewstone, M., Rubin, M. & Willis, H. (2002). Intergroup bias. *Annual Review Of Psychology*, 53(1), 575-604
- Inglehart, R. & Welzel, C. (2010). Changing Mass Priorities: The Link between Modernization and Democracy. *Perspectives on Politics*, 8, pp 551-567
- Jost, J. T. & Kay, A. C. (2005). Exposure to Benevolent Sexism and Complementary Gender Stereotypes: Consequences for Specific and Diffuse Forms of System Justification. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 88(3), 498-509
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. New York, NY, US: Farrar, Straus and Giroux.
- Liberman, V., Minson, J. A., Bryan, C. J. & Ross, L. (2012). Naïve realism and capturing the 'wisdom of dyads'. *Journal Of Experimental Social Psychology*, 48(2), 507-512
- Mattingly, B. A. & Lewandowski Jr., G. W. (2013). The power of one: Benefits of individual self-expansion. *Journal of Positive Psychology*. 8(1) 12-22
- Mattingly, B. A. & Lewandowski, G. W., Jr. (2012). An expanded self is a more capable self: The association between self-concept size and self-efficacy. *Self and Identity*.
- Prentice, D. A. & Carranza, E. (2002). What women should be, shouldn't be, are allowed to be, and don't have to be: The contents of prescriptive gender stereotypes. *Psychology Of Women Quarterly*, 26(4), 269-281
- Ramsey, S. L., Lord, G. L., Wallace, D. S., & Pugh, M. A. (1994). The role of subtypes in attitudes towards superordinate social categories. *British Journal of Social Psychology*, 33, 38-71
- Richards, Z., & Hewstone, M. (2001). Subtyping and subgrouping: Processes for the prevention and promotion of stereotype change. *Personality And Social Psychology Review*, 5(1), 52-73
- Robinson, R. J., Keltner, D., Ward, A. & Ross, L. (1995). Actual versus assumed differences in construal: "Naive realism" in intergroup perception and conflict. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 68(3)
- Rodríguez-Pérez, A., Delgado-Rodríguez, N., Betancor-Rodríguez, V., Leyens, J. & Vaes, J. (2011). Infra-humanization of outgroups throughout the world. The role of similarity, intergroup friendship, knowledge of the outgroup, and status. *Anales De Psicología*, 27(3)
- Schwarzer, R. & Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston, *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs* (pp. 35-37)
- Shih, M., Wang, E., Trahan Bucher, A. & Stotzer, R. (2009). Perspective taking: Reducing prejudice towards general outgroups and specific individuals. *Group Processes & Intergroup Relations*, 12(5)
- Swann, W. R., Jetten, J., Gómez, A., Whitehouse, H. & Bastian. (2012). When group membership gets personal: A theory of identity fusion. *Psychological Review*, 119(3)

- Swann, W. B., Gómez, Á., Dovidio, J.F., Hart, S. & Jetten, J. (2010) Dying and killing for one's group: Identity fusion moderates responses to intergroup versions of the trolley problem. *Psychological science*, 21(8), 1176-1183
- Swann W. J., Gómez, Á, Seyle, D. C., Morales, J. F. & Huici, C. (2009). Identity Fusion: The Interplay of Personal and Social Identities in Extreme Group Behavior. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 95(5), 995-1011
- Tajfel, H. & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Red.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33– 47). Monterey, CA: Brooks-Cole.
- Tourangeau, R. & Yan, T. (2007). Sensitive questions in surveys. *Psychological Bulletin*, 133(5), 859-883.